

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2022. szeptember 15. *

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. és 48. cikk – Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény – 6. cikk – (EU) 2016/343 irányelv – A büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítése – 8. cikk – A tárgyaláson való jelenlét joga – Ötéves beutazási tilalommal társuló kiutasítási határozat – A tárgyalás érintett személy távollétében való megtartásának feltételei – A tárgyaláson való jelenlétre vonatkozó, a nemzeti jog által előírt kötelezettség”

A C-420/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sofiyski Rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária) a Bírósághoz 2020. szeptember 9-én érkezett, 2020. augusztus 7-i határozatával terjesztett elő a

HN

ellen folytatott,

a **Sofiyska rayonna prokuratura**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök, L. Bay Larsen, a Bíróság elnökhelyettese (előadó), I. Ziemele, P. G. Xuereb és A. Kumin bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: M. Longar tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2021. december 8-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– HN képviselőjében N. Nikolova advokat,

* Az eljárás nyelve: bolgár.

- a német kormány képviselőjében F. Halabi, M. Hellmann, R. Kanitz és J. Möller, meghatalmazotti minőségben,
 - a magyar kormány képviselőjében Fehér M. Z. és Kissné Berta R., meghatalmazotti minőségben,
 - a holland kormány képviselőjében M.K. Bulterman és M.H.S. Gijzen, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviselőjében M. Wasmeier és I. Zaloguin, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2022. március 3-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.) 8. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a HN ellen hamis okiratok felhasználása miatt indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2008/115/EK irányelv

- 3 A harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.) 1. cikke a következőket írja elő:

„Ez az irányelv megállapítja a tagállamok által alkalmazandó, a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatéréséről szóló közös normákat és eljárásokat, összhangban a[z uniós] jog általános elveiként szereplő alapvető jogokkal és a nemzetközi joggal, beleértve a menekültek védelmét és az emberi jogi kötelezettségeket”.
- 4 Ezen irányelv 11. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A kiutasítási határozatokkal együtt beutazási tilalmat kell elrendelni:

 - a) ha az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt, vagy
 - b) ha a visszatérési kötelezettség teljesítésére nem került sor.

Egyéb esetekben a kiutasítási határozatok párosulhatnak beutazási tilalommal.

[...]

(3) A tagállamoknak mérlegelniük kell, hogy visszavonják vagy felfüggesztik-e a beutazási tilalmat, amennyiben az a harmadik országbeli állampolgár, akivel szemben az (1) bekezdés második albekezdésének megfelelően beutazási tilalmat rendeltek el, bizonyítani tudja, hogy a kiutasítási határozatnak teljes mértékben eleget téve elhagyta a tagállam területét.

[...]

A tagállamok egyedi esetekben humanitárius okokból tartózkodhatnak a beutazási tilalom elrendelésétől, visszavonhatják a tilalmat, vagy felfüggeszthetik azt.

A tagállamok egyedi esetekben vagy egyes esetkategóriákban egyéb okokból is visszavonhatják vagy felfüggeszthetik a beutazási tilalmat”.

A 2016/343 irányelv

5 A 2016/343 irányelv (9), (10), (35), (36) és (48) preambulumbekzdésének szövege a következő:

„(9) Ezen irányelv célja a büntetőeljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog erősítése azáltal, hogy az ártatlanság vélelmének egyes vonatkozásaira és a tárgyaláson való jelenlét jogára vonatkozó közös minimumszabályokat rögzít.

(10) A gyanúsítottak és a vádlottak eljárási jogainak védelmét szolgáló közös minimumszabályok meghatározásával ez az irányelv a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszereibe vetett bizalmának megerősítését, és ezáltal a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerésének megkönnyítését célozza. Az ilyen közös minimumszabályok a polgárok szabad mozgásának akadályait is megszüntethetik a tagállamok egész területén.

[...]

(35) A gyanúsítottak és a vádlottak tárgyaláson való jelenlétének joga nem abszolút. Bizonyos feltételek esetén a gyanúsítottak és a vádlottak kifejezetten vagy hallgatólagosan, ugyanakkor egyértelműen lemondhatnak erről a jogról.

(36) Bizonyos körülmények között lehetővé kell tenni, hogy a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségét vagy ártatlanságát megállapító határozatot akkor is meghozhassák, ha az érintett személy nincs jelen a tárgyaláson. Ilyen eset lehet például, amikor a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a megjelenés elmaradásának jogkövetkezményeiről, ennek ellenére nem jelent meg. Azt, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat értesítették a tárgyalásról, úgy kell érteni, hogy személyesen idézték, vagy pedig az említett személy más úton hivatalos tájékoztatást kapott a tárgyalás helyéről és időpontjáról olyan módon, amely lehetővé tette az említett személy számára, hogy tudomást szerezzen a tárgyalásról. Azt, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat tájékoztatták a megjelenés elmaradásának jogkövetkezményeiről, különösen úgy kell érteni, hogy az érintett személyt tájékoztatják arról, hogy a tárgyaláson való meg nem jelenése esetén is sor kerülhet határozathozatalra.

[...]

(48) Mivel ezen irányelv minimumszabályokat határoz meg, a tagállamok kiterjeszthetik az ezen irányelvben meghatározott jogokat annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet nyújtsanak. A tagállamok által nyújtott védelem szintje sosem csökkenhet az [Európai Unió Alapjogi Chartája] vagy az [1950. november 4-én Rómában aláírt, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény] által biztosított, a Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett standardok alá”.

6 Ezen irányelv 1. cikke a következőket mondja ki:

„Ez az irányelv az alábbiakra vonatkozó közös minimumszabályokat állapítja meg:

- a) a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelmének egyes vonatkozásai;
- b) a büntetőeljárás során a tárgyaláson való jelenlét joga.”

7 Az említett irányelv 8. cikke (1)-(4) bekezdésének szövege az alábbi:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni.

(2) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az olyan tárgyalás, amelynek eredményeként határozat születhet a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról, az érintett személy távollétében is megtartható, feltéve, hogy:

- a) a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről; vagy
- b) a tárgyalásról értesített gyanúsítottat vagy vádlottat általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.

(3) A (2) bekezdéssel összhangban meghozott határozat az érintett személlyel szemben végrehajtható.

(4) Ha a tagállamok lehetővé teszik a tárgyalásnak a gyanúsított vagy a vádlott távollétében történő megtartását, azonban az e cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek való megfelelés nem lehetséges, mivel a gyanúsított vagy a vádlott észszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető, a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a határozat ennek ellenére meghozható és végrehajtható. Ebben az esetben a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat a határozatról való tájékoztatáskor, különösen elfogásukkor, tájékoztassák a határozat megtámadásának lehetőségéről és az új tárgyaláshoz való jogról is, vagy valamely más jogorvoslatról, a 9. cikknek megfelelően”.

A bolgár jog

- 8 A Nakazatelen kodeks (büntető törvénykönyv, a továbbiakban: NK) 93. cikkének az alapügy tényállására alkalmazandó változata a következőképpen szól:

„A jelen törvénykönyv alkalmazásában az alábbi szavakon és kifejezéseken a következők értendők:

[...]

7. »súlyos bűncselekmény«: a törvény által öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel, életfogytig tartó szabadságvesztéssel vagy [határozott ideig tartó szabadságvesztésre történő] átváltoztatás lehetősége nélküli életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetni rendelt bűncselekmény.

[...]”

- 9 Az NK 308. cikke értelmében:

„(1) Aki annak felhasználása céljából hamis közokiratot készít, vagy közokirat tartalmát meghamisítja, okirathamisítás miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a (1) bekezdés szerinti cselekményt [...] bolgár vagy külföldi személyazonosító okmányra követik el.”

- 10 Az NK 316. cikke a következőket mondja ki:

„A jelen fejezet előző cikkeiben előírt büntetéssel büntetendő az a személy is, aki hamis vagy meghamisított, helytelen vagy az előző bekezdés szerinti okiratot szándékosan felhasznál, ha nem vonható büntetőjogi felelősségre az okirat tényleges elkészítéséért.”

- 11 A Nakazateleno protsesualen kodeksnek (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, a továbbiakban: NPK) 269. cikkének az alapügy tényállására alkalmazandó változata a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben a vádlottat súlyos bűncselekmény miatt helyezték vád alá, a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a terhelt akkor is megjelenjen, ha jelenléte nem kötelező, amennyiben a jelenléte az objektív igazság megállapításához szükséges.

(3) Amennyiben ez nem akadályozza az objektív igazság megállapítását, az ügy akkor bírálható el a terhelt távollétében, ha:

1. a vádlott nem lelhető fel az általa megadott címen, vagy azt megváltoztatta anélkül, hogy az illetékes hatóságot tájékoztatta volna;
2. bulgáriai tartózkodási helye nem ismert, és alapos kutatást követően sem állapították meg;
3. [...] szabályszerűen idézték, távolmaradásának kimentésére nem adott elő elfogadható indokokat, és az NPK 247b. cikkének (1) bekezdésében szabályozott eljárást betartották;

4. tartózkodási helye Bulgária területén kívül található, és
- tartózkodási helye ismeretlen;
 - más okból nem idézhető;
 - szabályszerűen idézték, és meg nem jelenését nem igazolta nyomós indokokkal.”
- 12 A Zakon za chuzhdentsite v Republika Bulgaria (a Bolgár Köztársaság területén tartózkodó külföldiekről szóló törvény) (a DV 1998. december 23-i 153. száma) 10. cikke (1) bekezdésének az alapügy tényállására alkalmazandó változata kimondja:
- „(1) Nem állítható ki vízum a külföldi részére, illetve a külföldi beutazását meg kell tiltani, ha
- [...]
7. hamis vagy meghamisított okiratok, illetve hamis vagy meghamisított vízum vagy tartózkodási engedély felhasználásával kísérelt meg be- vagy átutazni;
- [...]”
- 13 E törvény 41. cikke szerint:
- „[...] Kitoloncolást kell elrendelni, ha:
- [...]
5. [...] megállapítást nyer, hogy a külföldi jogszerűen lépett át a határon, de egy erre nem engedélyezett határátkelőhelyen, illetve hamis vagy meghamisított útlevéllel vagy útlevelet helyettesítő okmánnyal kísérel meg kilépni”.
- 14 Az említett törvény 42h. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:
- „[...] Az Európai Unió tagállamainak területére vonatkozó beutazási és tartózkodási tilalmat kell elrendelni, ha
- fennállnak a 10. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételek;
- [...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 15 HN albán állampolgárt azzal gyanúsítják, hogy 2020. március 11-én az illetékes görög hatóságok által kiállított okmányoknak tűnő hamis útlevelet és hamis személyazonosító igazolványt mutatott be a szófiai (Bulgária) repülőtér határátkelőhelyén annak céljából, hogy egy Bristolba (Egyesült Királyság) tartó légi járatra felszálljon.
- 16 Miután a rendőrség ugyanezen a napon őrizetbe vette, a Sofiyska rayonna prokuratura (szófiai kerületi ügyészség, Bulgária) nyomozást indított hamis okmányok felhasználása miatt.

- 17 Másnap a Granichno politseysko upravlenie – Sofia (szófia határőrség, Bulgária) vezetője kiutasítási határozatot hozott HN-nel szemben, amelyhez öt évre szóló, 2020. március 12-én kezdődő és 2025. március 11-én befejeződő beutazási tilalom társult.
- 18 2020. április 23-án a vizsgálattal megbízott hatóság határozatával HN-nel szemben hamis dokumentumok felhasználása miatt vizsgálatot indított. E határozatot 2020. április 27-én ismertették HN-nel és ügyvédjével. Ennek során HN-t tájékoztatták jogairól, többek között az NPK 269. cikkéből eredő, a tárgyalásnak a vádlott távollétében történő megtartására vonatkozó jogáról és az ilyen eljárás következményeiről.
- 19 Az ugyanezen a napon tartott kihallgatáson HN kijelentette, hogy megérti a vele ismertett jogokat, és a tárgyaláson nem kíván megjelenni, mivel a megjelenés aránytalan költségekkel járna számára, és teljes mértékben megbízik ügyvédjében, aki őt a távollétében lefolytatott eljárásban képviseli.
- 20 2020. május 27-én a HN ellen az NK 308. cikkével összefüggésben értelmezett 316. cikke szerinti bűncselekmény miatti vádiratot vizsgálat céljából a kérdést előterjesztő bíróság, a Sofiyski Rayonen sad (szófia kerületi bíróság, Bulgária) elé terjesztették.
- 21 2020. június 24-i végzésével e bíróság a nyilvános előkészítő tárgyalást 2020. július 23-ra tűzte ki, és az előadó bíró elrendelte, hogy a bolgár belügyminisztérium által kézbesítsék HN-nek e végzés, valamint a vádirat albán nyelvű fordítását. Az említett végzésben az is szerepelt, hogy az NPK 269. cikkének (1) bekezdése alapján HN jelenléte a bírósági tárgyaláson kötelező, és az eljárás csak az e cikk (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén folytatható le a vádlott távollétében.
- 22 2020. július 16-án az említett minisztérium arról tájékoztatta e bíróságot, hogy HN-t 2020. június 16-án a bolgár határőrség vele szemben hozott kiutasítási határozatának végrehajtása céljából kitoloncolták, és ez a körülmény megakadályozta, hogy HN-t megfelelően tájékoztassák a vele szemben indított bírósági eljárásról.
- 23 E körülmények között a Sofiyski Rayonen sad (szófia kerületi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
 - „1) Korlátozható-e a vádlottaknak a [2016/343] irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében előírt azon joga, hogy a tárgyalásukon személyesen jelen lehetnek, olyan nemzeti jogszabályokkal, amelyek szerint a büntetőeljárás lefolytatásának helye szerinti országra vonatkozó közigazgatási jogi beutazási és tartózkodási tilalom rendelhető el az olyan külföldiekkel szemben, akik ellen hivatalosan vádat emeltek?
 - 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén teljesülnének-e a [2016/343] irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) és/vagy b) pontjában a tárgyalásnak a külföldi vádlott távollétében történő megtartása tekintetében meghatározott feltételek, ha a külföldi vádlott szabályszerűen tájékoztatták a büntetőügyről és a meg nem jelenés következményeiről, és őt általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli, a külföldi vádlott azonban nem tud személyesen megjelenni, mert közigazgatási eljárásban a büntetőeljárás lefolytatásának helye szerinti országra vonatkozó beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el?

- (3) Átalakítható-e nemzeti jogszabályokkal a vádlott eljárásjogi kötelezettségévé a vádlottnak a [2016/343] irányelv 8. cikkének (1) bekezdése szerinti azon joga, hogy a tárgyalásán jelen lehet? Pontosabban: A (48) preambulumbekkezdés értelmében vett magasabb szintű védelmet nyújtanak-e ily módon a tagállamok, vagy sokkal inkább összeegyeztethetetlen az ilyen eljárás az irányelv (35) preambulumbekkezdésével, amely szerint a vádlott joga nem abszolút, és arról le lehet mondani?
- (4) A nyomozás során lemondhat-e a vádlott előzetesen egyértelműen a [2016/343] irányelv 8. cikkének (1) bekezdése szerinti azon jogról, hogy a tárgyalásán személyesen jelen lehet, ha a vádlottat tájékoztatták a meg nem jelenés következményeiről?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A harmadik kérdéstről

- 24 Harmadik kérdésével, amelyet elsőként célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a büntetőeljárásban a gyanúsítottak és a vádlottak számára kötelezettségként írja elő, hogy jelen legyenek a tárgyaláson.

Az elfogadhatóságról

- 25 Az Európai Bizottságnak kételyei vannak a harmadik kérdés elfogadhatósága tekintetében, amely a jelen ügyben inkább elméleti jelentőséggel bír, tekintettel arra, hogy a vádlott számára nem lehetséges a tárgyalás helye szerinti tagállamba való utazás.
- 26 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk által létrehozott együttműködés keretében kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdések relevánsak-e. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2021. július 15-i The Department for Communities in Northern Ireland ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 27 Ennélfogva az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha valamely uniós jogi szabály kért értelmezése vagy érvényességének kért értékelése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2022. április 28-i Caruter ítélet, C-642/20, EU:C:2022:308, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 28 Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a bolgár jog a jelen ügyben HN-nek felrótthoz hasonló súlyos bűncselekmény elkövetésével vádolt személyek számára előírja a jelenlét kötelezettségét, és így a bolgár jog értelmében e kötelezettség terheli HN-t.

29 Ebben az összefüggésben az a körülmény, hogy HN Bulgária területén kívül tartózkodik, és oda számára tilos a beutazás, nem elegendő annak bizonyításához, hogy az ilyen kötelezettség uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozó harmadik kérdés nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, és ennél fogva megdöntheti az e kérdés relevanciájára vonatkozó vélelmet.

30 Következésképpen a harmadik kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

31 A 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni.

32 E rendelkezés szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak jelen legyenek a tárgyaláson.

33 Ezzel szemben az említett rendelkezés semmilyen pontosítást nem tartalmaz a tagállamok azon lehetőségét illetően, hogy előírják e jelenlét kötelező jellegét.

34 Ezenkívül ezen irányelv más rendelkezései kimondják, hogy a tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy az érintett személy távollétében tartsanak tárgyalást.

35 Így az említett irányelv 8. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az olyan tárgyalás, amelynek eredményeként határozat születhet a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról, az érintett személy távollétében is megtartható, amennyiben bizonyos feltételek teljesülnek.

36 Azt az összefüggést, amelybe e feltételek illeszkednek, pontosan meghatározza a 2016/343 irányelv (35) preambulumbekkezdése, amely lehetővé teszi az ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében érvényre juttatott logika megértését, amely szerint bizonyos, egyértelmű magatartások alapján, amelyekből kitűnik a gyanúsított vagy vádlott arra vonatkozó szándéka, hogy lemondjon a tárgyalásán való jelenlétre vonatkozó jogáról, a tárgyalásnak e személy távollétében is megtarthatónak kell lennie (lásd ebben az értelemben: 2022. május 19-i Spetsializirana prokuratura [Szökésben lévő vádlottal szembeni eljárás] ítélet, C 569/20, EU:C:2022:401, 35. pont).

37 Jóllehet e rendelkezés tehát bizonyos feltételek mellett lehetővé teszi a tagállamok számára annak előírását, hogy a büntetőtárgyalás a gyanúsított vagy a vádlott távollétében is tartható, egyáltalán nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy nemzeti jogukban ilyen lehetőségről rendelkezzenek.

38 Ehhez hasonlóan az említett irányelv 8. cikkének (4) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha a tagállamok lehetővé teszik a tárgyalásnak a gyanúsított vagy a vádlott távollétében történő megtartását, azonban az e cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek való megfelelés nem lehetséges, mivel a gyanúsított vagy a vádlott észszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető, a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a határozat ennek ellenére meghozható és végrehajtható.

39 Tehát ugyanezen irányelv 8. cikke (4) bekezdésének szövegéből, különösen a „ha” szó alkalmazásából az következik, hogy az uniós jogalkotó kizárólag a lehetőséget kívánta biztosítani a tagállamok számára, hogy az érintett távollétében tartott tárgyalásról rendelkezzenek.

- 40 A fenti megfontolásokból az következik, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikke a gyanúsítottak és vádlottak tárgyaláson való jelenléthez való jogának, valamint az e jog alóli kivételeknek a meghatározására és szabályozására szorítkozik, anélkül azonban, hogy előírná vagy megtiltaná a tagállamok számára, hogy vezessék be minden gyanúsítottra vagy vádlottra vonatkozóan a tárgyaláson való jelenlét kötelezettségét.
- 41 Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv 1. cikkéből az következik, hogy az irányelv célja, hogy közös minimumszabályokat állapítson meg a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelmének egyes vonatkozásait és az ezen eljárásokban a tárgyaláson való jelenlét jogát illetően, nem pedig az, hogy a büntetőeljárást kimerítő módon harmonizálja (lásd ebben az értelemben: 2022. május 19-i Spetsializirana prokuratura [Szökésben lévő vádlottal szembeni eljárás] ítélet, C 569/20, EU:C:2022:401, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 Következésképpen az említett irányelv által végrehajtott harmonizáció korlátozott hatályára és arra a körülményre tekintettel, hogy az irányelv nem szabályozza azt a kérdést, hogy a tagállamok előírhatják-e a gyanúsított vagy a vádlott tárgyaláson való megjelenését, ez a kérdés kizárólag a nemzeti jog hatálya alá tartozik.
- 43 A fenti megfontolások összességére tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a büntetőeljárásban a gyanúsítottak és a vádlottak számára kötelezettséggként írja elő, hogy jelen legyenek a tárgyaláson.

A negyedik kérdéstről

- 44 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a negyedik kérdést arra az esetre terjesztették elő, ha a harmadik kérdésre azt a választ kellene adni, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a büntetőtárgyaláson való megjelenést kötelezettséggként írja elő.
- 45 A harmadik kérdésre adott válaszra tekintettel tehát a negyedik kérdésre nem szükséges válaszolni.

Az első és a második kérdéstről

- 46 Első és második kérdésével, amelyeket célszerű együtt vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a gyanúsított vagy a vádlott távollétében lehetővé teszi a tárgyalás megtartását, jóllehet e személy e tagállamon kívül tartózkodik, és az említett tagállam illetékes hatóságai által vele szemben elrendelt beutazási tilalom folytán nem utazhat be az említett tagállam területére.
- 47 Amint az a jelen ítélet 32. és 40. pontjában megállapításra került, a 2016/343 irányelv 8. cikke előírja és meghatározza a tagállamokat annak érdekében terhelő kötelezettségeket, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak jelen lehessenek a tárgyalásukon.

- 48 Ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az olyan tárgyalás, amelynek eredményeként határozat születhet a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról, az érintett személy távollétében is megtartható, feltéve hogy e személyt kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről és őt az általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.
- 49 Kétségtelen, hogy az e rendelkezésben foglalt feltételek egyike sem érinti kifejezetten az említett személy azon lehetőségét, hogy fizikailag belépjen annak a tagállamnak a területére, amelyben a büntetőtárgyalást tartják, hogy azon jelen lehessen.
- 50 Mindemellett, amint az a jelen ítélet 35. és 36. pontjában megállapításra került, az említett rendelkezésben foglalt feltételek arra irányulnak, hogy a tagállamok számára biztosított ilyen lehetőség gyakorlását azokra a helyzetekre korlátozzák, amelyekben úgy kell tekinteni, hogy az érintett személy önként és egyértelműen lemondott arról, hogy a tárgyaláson jelen legyen.
- 51 Ebben az összefüggésben ki kell emelni, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése különös jelentőséget tulajdonít az érintett személy tájékoztatásának, mivel kifejezetten ahhoz a feltételhez köti a tárgyalás e személy távollétében történő megtartásának bármilyen lehetőségét, hogy azt megelőzően tájékoztassák őt a tárgyalás tartásáról.
- 52 Amint azt a 2016/343 irányelv (36) preambulumbekkezdése pontosítja, azt, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat értesítették a tárgyalásról, úgy kell érteni, hogy a gyanúsítottat vagy vádlottat személyesen idézték, vagy más úton hivatalos tájékoztatást kapott a tárgyalás helyéről és időpontjáról olyan módon, amely lehetővé tette a számára, hogy tudomást szerezzen a tárgyalásról.
- 53 Arra is rá kell mutatni, hogy az említett irányelv célja – amint azt a (9) és (10) preambulumbekkezdése kimondja – a büntetőeljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog erősítésére irányul azáltal, hogy fokozza a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszereibe vetett bizalmát, és ezáltal megkönnyíti a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerését (2022. május 19-i Spetsializirana prokuratura [Szökésben lévő vádlottal szembeni eljárás] ítélet, C-569/20, EU:C:2022:401, 36. pont).
- 54 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a büntetőeljárás során a tárgyaláson való jelenlét joga alapvető eleme az Alapjogi Charta 47. cikkének második és harmadik bekezdésében, valamint 48. cikkében kimondott tisztességes eljáráshoz való jognak, amelyek – amint azt az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatok (HL 2007. C 303., 17. o.) pontosítják – megfelelnek az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (lásd ebben az értelemben: 2016. május 24-i Dworzecki ítélet, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 42. pont; 2022. május 19-i Spetsializirana prokuratura [Szökésben lévő vádlottal szembeni eljárás] ítélet, C-569/20, EU:C:2022:401, 51. pont).
- 55 Így a Bíróságnak biztosítania kell, hogy a Charta 47. cikke második és harmadik bekezdésére, valamint 48. cikkére vonatkozó értelmezése olyan védelmi szintet biztosítson, amely nem sérti az EJEE-nek az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett 6. cikkében biztosított védelmi szintet (lásd ebben az értelemben: 2021. november 23-i IS [Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellege] ítélet, C-564/19, EU:C:2021:949, 101. pont).

- 56 Márpedig az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatából az következik egyrészt, hogy a terhelt megjelenése alapvető jelentőséggel bír a tisztességes és igazságos büntetőeljárás szempontjából, másrészt hogy a vádlottnak a tárgyalóteremben való jelenléthez való jogának biztosítására irányuló kötelezettség az EJEE 6. cikkének egyik alapvető eleme (EJEB, 2006. október 18., *Hermi kontra Olaszország*, CE:ECHR:2006:1018JUD001811402, 58. §).
- 57 Ezen ítélkezési gyakorlat szerint az EJEE 6. cikkének sem a szövege, sem pedig a szelleme nem akadályozza meg azt, hogy valaki szabad akaratából – kifejezetten vagy hallgatólagosan – lemondjon a tisztességes eljárás garanciáiról. A tárgyaláson való jelenlét jogáról való lemondásnak azonban egyértelműnek kell lennie, és azt legalább a súlyának megfelelő biztosítékok minimuma kell övezze (EJEB, 2006. március 1., *Sejdovic kontra Olaszország*, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 86. §; EJEB, 2018. március 13., *Vilches Coronado és társai kontra Spanyolország*, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, 36. §).
- 58 E megfontolásokból az következik, hogy azok a feltételek, amelyekhez a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése köti a tagállamoknak e rendelkezés által biztosított azon lehetőség gyakorlását, hogy az érintett távollétében megtartsák a tárgyalást, különösen az e személy tájékoztatására vonatkozó feltétel, e lehetőség gyakorlásának azokra a helyzetekre való korlátozására irányulnak, amelyekben az említett személynek ténylegesen lehetősége van arra, hogy e tárgyaláson jelen legyen, és arról önként és egyértelműen lemond.
- 59 Márpedig az a tagállam, amely megelégedne azzal, hogy az érintett személyt – aki a területére való beutazásra vonatkozó tilalom hatálya alatt áll – tárgyalásának megtartásáról anélkül tájékoztatja, hogy ilyen körülmények között olyan intézkedéseket hozna, amelyek e tilalom ellenére lehetővé tennék az e területre való beutazásának engedélyezését, megfosztaná e személyt minden valós lehetőségtől, hogy ténylegesen gyakorolhassa a tárgyaláson való jelenléthez való jogát, és így megfosztaná az e rendelkezésben előírt feltételeket minden hatékony érvényesüléstől.
- 60 Az ilyen helyzet ugyanis különbözik attól a helyzettől, amelyben az érintett személy önként és egyértelműen lemond a tárgyaláson való jelenlét jogáról.
- 61 E tényezők összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésével implicite ellentétes az, ha valamely tagállam anélkül tart tárgyalást a területére való beutazásra vonatkozó tilalom hatálya alatt álló személy távollétében, hogy olyan intézkedéseket hozna, amelyek e tilalom ellenére lehetővé teszik e személy e területre való beutazásának engedélyezését.
- 62 Mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a jelen esetben az érintett személy akadályoztatva van – az e tagállam illetékes hatóságai által vele szemben elrendelt beutazási tilalom miatt – abban, hogy beutazzon azon tagállam területére, amelyben a tárgyalást tartják, még azt kell megvizsgálni, hogy a 2008/115 irányelvvel ellentétes-e az, hogy ilyen helyzetben az érintett tagállam visszavonja vagy felfüggeszti az e személlyel szemben előírt beutazási tilalmat.
- 63 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv, amely meghatározza a tagállamokban alkalmazandó, a harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatéréséről szóló közös normákat és eljárásokat, lehetővé teszi a tagállamok számára, amint arról 11. cikkének (3) bekezdése rendelkezik, hogy beutazási tilalommal társuló kiutasítási határozat esetén visszavonják vagy felfüggeszék az ilyen tilalmat.

- 64 Így e bekezdés negyedik albekezdése pontosítja, hogy a tagállamok egyedi esetekben vagy egyes esetkategóriákban egyéb okokból is visszavonhatják vagy felfüggeszthetik a beutazási tilalmat.
- 65 Amint arra a főtanácsnok indítványának 87. pontjában rámutatott, a 2008/115 irányelv 11. cikke (3) bekezdésének negyedik albekezdése jelentős mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára azon helyzetek meghatározását illetően, amelyekben úgy dönthetnek, hogy visszavonnak vagy felfüggesztenek egy olyan beutazási tilalmat, amely egy kiutasítási határozathoz társul, tehát e rendelkezés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy visszavonják vagy felfüggeszék az ilyen tilalmat, lehetővé téve a gyanúsított vagy a vádlott számára, hogy ezen ország területére utazhasson és jelen lehessen a tárgyalásán.
- 66 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a gyanúsított vagy a vádlott távollétében lehetővé teszi a tárgyalás megtartását, jóllehet e személy e tagállamon kívül tartózkodik, és – az említett tagállam illetékes hatóságai által vele szemben elrendelt beutazási tilalom folytán – nem utazhat be az említett tagállam területére.

A költségekről

- 67 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikkének (1) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a büntetőeljárásban a gyanúsítottak és a vádlottak számára kötelezettséggént írja elő, hogy jelen legyenek a tárgyaláson.

- 2) A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a gyanúsított vagy a vádlott távollétében lehetővé teszi a tárgyalás megtartását, jóllehet e személy e tagállamon kívül tartózkodik, és – az említett tagállam illetékes hatóságai által vele szemben elrendelt beutazási tilalom folytán – nem utazhat be az említett tagállam területére.

Aláírások